

»Brez zamere, ampak o financah nimate pojma«

Finančna pismenost Takšen odgovor je presenetil tretjino anketiranih odraslih Slovencev, ki so sodelovali v raziskavi Vem, da ne vem

V raziskavi finančne pismenosti, ki jo je OECD opravila v 18 državah, se je pokazalo, da slovenski 15-letniki z enakim znanjem matematike in enako stopnjo bralne pismenosti, kot jo imajo vrstniki v drugih državah, dosežajo povprečno za osem odstotkov slabše ocene v finančni pismenosti.

MILKA BIZOVIČAR

Medtem ko se otroci v državah OECD bolje izkažejo na testih finančne pismenosti kot matematike in bralne pismenosti, slabši rezultat kot pri nas dosegajo le še italijanski in francoski 15-letniki. Zadnji se na testih finančne pismenosti odrezajo za petino slabše kot njihovi vrstniki z enakim znanjem matematike. Ker je finančna pismenost v bistveni meri odvisna od drugih dveh, OECD v lanskem poročilu raziskave, objavljene lani, poudarja, da bi otroci iz teh treh držav gotovo dosegali višjo stopnjo finančne pismenosti, če bi za to dobili ustrezno podporo. S tem pa bi pridobili tudi sposobnosti za sprejemanje boljših finančnih odločitev, navajajo. Le malo več kot petina slovenskih otrok ob koncu osnovne šole je za svoje finančno znanje dobila oceno štiri ali pet, dobri četrtini so pripisali oceno dve oziroma osnovno znanje na tem področju, 17 odstotkov pa jih je teste rešilo tako slabo, da so jih ocenili za finančno nepismene.

Nič boljše ni stanje pri mladih do 29. leta – v eni izmed slovenskih raziskav pred nekaj leti je polovica anketiranih dobila negativno oceno,

trije od stotih posameznikov pa štiri ali petico. »Tovrstno znanje torej spada med redke dobrine, hkrati na našem trgu vlada praznina. Naš cilj je dvigniti stopnjo finančne pismenosti,« pojasnjuje finančni svetovalec Mitja Vezovišek nastanek projekta Vem, da ne vem v lanskem letu, ki pa je logično nadaljevanje krožka Mladi in denar, finančnega opismenjevanja v zadnjem triletnju osnovne šole ter v srednji šoli.

Brez finančnega znanja težko preživimo

V lanskem šolskem letu so ga na pobudo revije Moje finance in v sodelovanju s finančnimi strokovnjaki prvič izvajali na več kot 60 šolah, vključilo pa se je več kot 500 otrok. Vezovišek, ki sodeluje v projektu, je povedal, da so najprej izobrazili učitelje, ti pa so projekt potem izvajali v šolah. »Številni učitelji so priznali, da so se vključili, ker jih je osebno zanimalo, kako urejati osebne finance, ali se je neka šola sploh pridružila projektu, pa je bilo odvisno najprej od ravnateljeve naklonjenosti,« je povzel Vezovišek.

Odklonilni, češ, da se o tem pogovarjajo že pri gospodinjstvu, so bili v manjšini. »To kaže o njihovi stopnji finančne pismenosti. Če OECD poziva države, da se to vključuje v šolske programe, je jasno, da ta znanja potrebujemo. Kdor pravi, da ne, ne razume, v katerem času živimo in kakšne potrebe imamo, tu ne gre za neoliberalizem. Danes težko preživimo, če nismo finančno pismeni,« pravi Vezovišek in poudarja, da vedno znova verjame obljubam. Zda j smo, na primer, v iskanju alternativnih naložb nedonosnim bančnim depozitom

Otroka v svet denarja uvajamo od tretjega leta starosti, takrat že razume, da morajo starši hoditi v službo, da ga zaslužijo in da ni neusahljiv vir. FOTO IGOR MODIC

Raziskava o finančni pismenosti

anketiranci glede na zbrane točke od 100 možnih, N = 3618

zbrane točke	delež (%)	nesposobni za upravljanje z denarjem
49 ali manj	34,4	
50-69	22,9	razumejo osnove, pri varčevanjih in zavarovanjih ne vedo, kaj delajo
70-99	28,9	površinsko poznajo finančne strukture, ujemajo se na pravne pasti
100	13,7	imajo družinske finance solidno pod kontrolo

100% anketiranih je bilo prepričanih, da imajo finance pod kontrolo

DELO Vir: spletna anketa, Vezovišek & partnerji, 2014

lahka tarča za »prodajalce megle«, ki obljublajo hitre zasluzke. Otrokom povedo tudi, da tega ni, da je veliko finančnih prevar, naučijo jih osnovnih konceptov ravnanja z denarjem, na primer, kdaj se je smiselno zadolžiti, zakaj je treba plačevati davke ...

»Dijaki so se skozi delavnice in predavanja, ki smo jih izvedli v okviru krožka, naučili osnov ravnanja z denarjem. Vsega tako ali tako ne moreš povedati, bistvo pogovorov in deljenja osebnih

izkušenj je bilo ozaveščanje. Udeleženci so pridobili zavest o tem, da bodo njihove odločitve imele neko težo, drug od drugega smo se veliko naučili. Pomembna je bila, na primer, ugotovitev, da dijaško življenje stane več, kot je mesečna štipendija in da starši ne bodo vedno pokrivali razlike. Pogovarjali smo se o tem, koliko bodo dijaki lahko sami prispevali za nakup prvega avtomobila.« je predstavil izkušnje Tadej Rifel, mentor krožka na ljubljanski škofijski klasični

gimnaziji, kjer bodo program nadaljevali tudi letos.

Varčevanja se učijo doma

Finančno opismenjevanje otrok ne pomaga, če doma pri starših vidijo drugačne vzorce, opozarja Vezovišek, ki je s partnerji in ob podpori družbenoodgovornih podjetij pripravil šolo za odrasle Vem, da ne vem. Delavnice, na katerih so učili osnov ravnanja z denarjem, so bile razprodane, naslednja bo oktobra. Konec leta pa načrtujejo večji do-

godek, na katerega bodo povabili eminentne goste – dan finančne pismenosti naj bi postal tradicionalen.

Pojasnjuje, da so rezultati preverjanja finančnega znanja 3618 posameznikov (večinoma starih od 25 do 60 let), ki so odgovorili na spletni vprašalnik, potrdili pričakovanja: več kot tretjina jih ima zelo pomanjkljivo znanje, le vsa sedmi je pravilno odgovoril na vsa zastavljena vprašanja, na lestevici od ena do deset pa so anketirani v povprečju dobili oceno šest. Prav vsi pa so bili prepričani, da imajo družinske finance solidno pod nadzorom. Anketirancem, ki so dosegli manj kot polovico od sto točk, so v komentarju med drugim zapisali, da o financah nimajo pojma in naj se takoj začnejo izobraževati, pohvalili so tiste, ki so na vse odgovorili pravilno: »Čestitke, kapo dol. Dobrodošli v svetu finančno pismenih.« Če hočete preveriti svoje znanje, to lahko storite na spletni strani vemdanevem.si.

Še pred vstopom v šolo naj varčujejo za nakup igrač

Otroci in denar Če bi imeli znanje o ravnanju z denarjem, se v vrsti pred kinodvorano ne bi pogovarjali o stanju na računu

Finančna nepismenost odraslih se kaže v tem, da vedno znova nasedajo praznim obljubam o hitrih zaslužkih, da se neodgovorno zadolžujejo in se, namesto da bi finančno hišo začeli graditi pri temeljih, najprej ozirajo proti strehi. Mladi pa z gledu staršev sledijo tako, da neodgovorno ravnajo z gotovino, karticami ...

MILKA BIZOVIČAR

Če bi mladi imeli svojim letom primerno znanje o ravnanju z denarjem, praviloma ne bi nosili gotovine v šolo, v vrsti pred kinodvorano se ne bi pogovarjali o tem, koliko denarja imajo na osebni račun, in na bankomatu ne bi dvigovali gotovine tako, da bi njihovi prijatelji oziroma vrstniki videli, katero PIN-število je vpisal oziroma koliko denarja ima na računu, so v NLB povzeli nekatera napačna ravnanja mladih v zvezi z odgovornim in varnim ravnanjem z denarjem.

»V šoli praviloma za varnost osebnih predmetov in denarja ni ustrezno poskrbljeno – naj-

lažje se otroci neprijetnim situacijam izognejo tako, da s seboj ne nosijo vrednih predmetov in gotovine. Zaradi vse pogostejših izsiljevanj mladostnikov tudi o višini denarja na računu ni varno razpravljati s svojimi prijatelji, predvsem v okolju, kjer to poslušajo tudi drugi. Prav tako je pomembno, da otroke opozorimo na varno poslovanje s karticami. Kartica je denar, zato je ne smejo posojati nikomur,« še dodajajo v banki, ki je med aktivnejšimi pri opozarjanju na pomembnost finančnega opismenjevanja že od najzgodnejših let.

Starši jim morajo biti za zgled

»Ne vrtec ne šola ne bodo otrok naučili samostojnega in odgovornega ravnanja z denarjem, zato je pomembno, da jih starši že od ranega otroštva poučujejo o denarju oziroma pravilnem odnosu do njega,« pravi. Ponavadi traja dolgo, da se naučijo redno varčevati in postanejo skrbni pri ravnanju z zneskom, ki ga imajo vsak mesec na voljo. Pri finančnem opismenjevanju potrebujejo stalno aktivno podporo in usmeritve staršev, največ pa šteje lastni zgled.

Finančni svetovalci opozarjajo tudi na pogosto napako odraslih: namesto da bi najprej poskrbeli za zaščito premoženja z ustreznimi zavarovanji (in ne tistimi, ki jih pogosto kot take prodajajo agenti v želji po čim večjem zaslužku), si nato ustvarili varnostno rezervo, to je prihranek, ki bi ga porabili za nepričakovane nujne izdatke, in nato začeli investirati, izberejo obratno pot. Na primer, tisoč evrov, ki jih dobijo, investirajo – po možnosti tako, da je ob unovčitvi izkupiček nižji od vlozka –, hkrati pa se zadolžijo za osnovne stvari ali imajo celo nenehno negativno stanje na računu, ki je še dražje kot posojilo.

Za dobro finančno pismenost otrok naj starši začnejo skrbeti že pred vstopom v šolo, svetujejo v NLB, in sicer naj otrok sam varčuje za igrače ter pri tem spozna va banko in gotovino. Z vstopom v šolo naj mu vsak mesec dajo majhen znesek žepnine v gotovini. Varčuje naj jo za stvar, ki si jo močno želi, in spoznava razliko med potrebami in željami. S tem, ko ga starši vključujejo v pogovore o tem, po kakšnih kriterijih družina izbira izdelke v trgovini, se uči, da mora spremljati lastnosti in cene podobnih izdelkov. Ko je otrok dobro pismen, mu je smiselno dati žepnino na bančni račun, saj se tako uči plačevati s kartico, hkrati pa mu starši z zgledom in informacijami lahko pojasnijo pomen zasebnosti in varnosti pri ravnanju z denarjem. Otroku naj skupaj s starši vsak mesec na izpisih pregleduje porabo in spremlja rast prihrankov.

Pozneje ko je bolj odgovoren, je smiselno, da prejema višjo žepnino in začne nekatere svoje obveznosti plačevati sam. Tako se nauči, da mora najprej poravnati stroške, nato pa privarčevati del denarja kot rezervo za nepredvidene stroške. Pri tem pa je pomembno, da za namene, vključene v žepnino, ne prejema dodatnega denarja. »Tako uvidi, da nepremišljeno trošenje pomeni, da denarja zmanjka. Razume, da je koristno, če ga ima nekaj v rezervi. Spoznava, kaj so prioritete, nauči se določiti varčevalne cilje in začne razmišljati, kako bi lahko tudi sam zaslužil,« pravi v NLB.

Otrok mora čim prej ugotoviti, da denar ne raste v bankomatu.

SPIRIT SLOVENIJA I FEEL LOVE NITIA
JAVNA AGENCIJA

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

SPIRIT SLOVENIJA VAS VABI NA POSLOVNI DAN MEDNARODNI OBRTNI SEJEM, CELJE

Kako izkoristiti poslovne izzive in priložnosti v ZDA in Kanadi ter kako vam pri tem lahko pomagajo slovenski poslovni klubi v tujini in SPIRIT Slovenija?

10. september 2015 ob 10. uri, Upravna zgradba Celjskega sejma, Mala kongresna dvorana

Poslovni dan je odlična priložnost, da izveste, kako SPIRIT Slovenija spodbuja podjetništvo v Sloveniji in **kakšno pomoč ponuja slovenskim izvoznikom**. Vrsto informacijskih, svetovalnih in finančnih spodbud lahko slovenska podjetja izkoristijo za svoje mednarodne aktivnosti na tujih trgih, tokrat pa vam podrobneje predstavljamo **priložnosti in izzive na trgih ZDA in Kanade**. Kakšno je tamkajšnje poslovno okolje, kakšni so načini poslovanja in uvozni postopki? Podrobnosti poslovanja vam bodo predstavili predstavniki slovenskih poslovnih klubov v ZDA in Kanadi in vam individualno svetovali.

Vljudno vabljeni na predstavitev in individualne pogovore. Obiščite nas tudi na našem **razstavnem prostoru SPIRIT Slovenija, št. 08B**, v hali **L 1**.
Več informacij in **prijava** do vključno **ponedeljka, 7. septembra 2015**, na **www.izvoznookno.si**.

IZKORISTITE POSLOVNE PRILožNOSTI NA SVETOVNI RAZSTAVI EXPO MILANO 2015

V jesenskih mesecih bo na svetovni razstavi **EXPO Milano** vrsta poslovnih dogodkov, ki so odlična priložnost za **raziskavo trga, predstavitev izdelkov in storitev ter iskanje potencialnih poslovnih partnerjev**. Vljudno vabljeni k udeležbi na poslovne konference, sestanke b2b in druge dogodke, ki jih organizirata javna agencija SPIRIT Slovenija in Gospodarska zbornica Slovenije v sodelovanju z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ministrstvom za zunanje zadeve ter drugimi slovenskimi in tujimi institucijami.

Več informacij in prijave na poslovne dogodke so na voljo na spletnem portalu za slovenske izvoznike **www.izvoznookno.si**, rubrika Aktualno.

Datum	Dogodek	Sektor
18.-19. 9.	Dnevi EU – Podsharska Afrika: poslovna konferenca in sestanki b2b	kmetijsko-prehrabni sektor, prehrabna varnost, materiali za embalažo, biotehnologija, tehnologije upravljanja vod in okolja
23.-25. 9.	Avtomobilska industrija: sektorska delegacija	avtomobilska industrija
28. 9.	EU Food Tourism: poslovna konferenca in sestanki b2b	turizem
29. – 30. 9.	Dnevi EU – ASEAN: poslovna konferenca in sestanki b2b	ekološko učinkovito upravljanje v kmetijsko-prehrabnem sektorju, embalaža, kreativna industrija, zelene tehnologije
5.-6. 10.	Dnevi EU – ZDA in Kanada: poslovna konferenca in sestanki b2b	kmetijsko-prehrabni sektor, kakovost hrane, prostorsko upravljanje v kmetijstvu, kreativna industrija, zaščitene znamke, food design, hrana in vino v turizmu
5.-6. 10.	Dan logistov: sektorska delegacija	logistika, transport
6. 10.	ECOTROPHELIA 2015: predstavitev slovenske tekmovalne skupine s pokušjo na slovenskem paviljonu	prehrabna industrija
6.-8. 10.	Informacijska tehnologija: sektorska delegacija	IT
7.-9. 10.	Lesnopedelovalna in pohišvena industrija: sektorska delegacija	lesna in pohišvena industrija
12.-14. 10.	Delegacija mlinarskih in pekarskih podjetij: sektorska delegacija	živilskopedelovalna industrija

»V podjetju Alps wine, d. o. o., se uspešno ukvarjamo z izvozom vina na kitajski trg, svojo ponudbo pa želimo razširiti še na prehrano in turizem. Tovrstnih srečanj se poskušamo udeležiti čim večkrat, saj ponujajo izjemno priložnost za navezavo novih stikov. Poudariti želim, da so našemu podjetju takšna in podobna srečanja odprla številna vrata na Kitajskem, in upam si celo trditi, da nam brez njih ne bi uspel izvoz na ta ogromni trg.«
Martin Gobec, direktor podjetja Alps Wine, d. o. o.

Sestanki b2b v okviru dogodka Dnevi EU – Kitajska, junij 2015. Fotografija: arhiv javne agencije SPIRIT Slovenija/MBI